

Эсэгэ ороноо, эхэ нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД

Бүгэдэ арадай сонин

УНЭН

1921 оной декабриин 21-нээ гарана

2003
июниин
21
Суббото
№ 11 (98)
20760

Нажарай
эхин
үлүү
нарын
22
гарагай
7

Буряад Унэн

Нарата Буряадаймнай 80 жэлэй ой

ГАНАР БУХЫН ШАНДА ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

Сурхарбаанай абарга бүхэ, Буряад Республикын Арадай Хуралай депутат Сергей ПАШИНСКИЙН шанда хүртэхын түлөө дүрэ буялалдалгын бг билдаагаар мурьсөөн мүнөөдэр Зэдын аймагай түб Петропавловка тосхондо нээгдэхэнь.

Сергей Пашинский хадаа Россин абарга бүхэшүүлэй нэгэн гэжэ тоологдодог юм. Тэрэ дүрэ буялалдалгын барилдаагаар эдиршүүлэй, залуушуулай болон эршүүлэй дунда республикын чемпиной нэрэ солодо

оло дахин хүртэнхэй. Зунай найр дээрэ илалта туйлажа, сурхарбаанай абарга бүхэ болоһон намтартай.

Республикын олон аймагуудай шандааһа шангатай, хүлдөө гохо дэгээтэй барилдаашад, спортын мастернууд, уласхоорондын болон бүхэроссин олон мурьсөөнэй чемпионууд барилдаанай хибэс дээрэ гаража, хаба шадалаа туршаха. Энэ мурьсөөнэй ямараар үнгэрһэн тухай уншагшадтаа мэдээсэхэбди

Валерий БАДМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа) С.Пашинский.

ВАНШАЛТА АРБАДАХИ ТУРНИР

Арбан жэлэй саада тээ Яруунын аймагай Улхасаа гэжэ нютагай физкультурын багша Гарма ЦЫРЕНЖАПОВ футбол-наада үхибүүдэй дунда эмхидхээ нэн.

Олон жэл үнгэрөөгүй байхадань, тэдэ үхибүүд бүдүүн эршүүл болоошье наа, багшынгаа зааһан энэ наадание орхөөгүй, харин үдэшэ бүхэндэ сугларжа наададаг нэн. Тиигэһээр байтараа, район дотороо энэ нааданда дуратай командануудые урижа, мурьсөө хэдэг болоо нэн. Энээнһээ уламжалан, энэ футбол-наадан жэл бүхэндэ эршээе абажа, зоной ба районий хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралда онсо нуури эзэлжэ дэмжэгдээ юм. Энэ жэл арбадахи турнир нээгдэжэ, хорин команданууд мурьсөөндэ хабаадахаяа бэлэн

Спортын мэдээсэлнүүд

байханаа мэдүүлээ. Районий захиргаанай гулваа Б.Г. Жигжитов амаршалгын үгэнүүдые хэлэжэ, «зоной дунда энэ мурьсөөн дэлгэрэг» гэһэн үрээл хэлэжэ, амжалта хүсөө.

Үдэһын боро хараан болотор наадан футболно талмай дээрэ үнгэргэгдөө. Эндэ Улхасаагай команда эрхимлээ, районий захиргаанай гулваа Б.Г.Жигжитов, Республикын Арадай Хуралай депутат Ц.Э.Доржиев, гэбгы-лама Б.Ц.Цыбиков, уран зурааша Ш.Ж.Ц.Раднаев, пед. колледжын директор С.Ц.Нимбуева, Нархатын сбербанкын түрүүлэгшэ Ю.Ц. Дампилова гэгшэд илан гараашадта, мүн баһа онсо шалгарагшадта үнэтэ бэлэг бариһан байна.

ЭДИРШҮҮЛ ФУТБОЛ НААДАНА

Яруунын аймаг соо үхибүүдэй дунда гэмтэ ябадал хэгшэд нюуса нуултагүй олон юм.

Тиигээд тэдээнине яажа хүмүүжүүлхэ гэһэн асуудалнуудта харюу болгон физкультурын багша, спортын ветеран Батор Жигмитович Аранзаевай үүсхэлээр, дотоодо хэрэгүүдэй албанай туһаламжаар долоон жэлэй саана үйлсын үхибүүдэй команданууд футбол наадажа эхилээ нэн.

Мүнөө жэл «Манчестер Юнайтед» гэжэ Нархатын нэгдэхэ дунда нургуулин команда шүүжэ, 2003 оной «чемпиной» нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

БУРЯАДАЙМ ҮГЛӨӨ
Үргэн Буряад орондом
Үүрэй толон сасарбал,
Улаан наран мандажа,
Урма баяр асарбал, асарбал.

Хүнэй зориг захигүй -
Хүдэлмэри эхилбэл, эхилбэл.
Арад зомнай шударгы,
Амжалтатаа бэхилбэл,
Нарайлалгын байшанһаа
Нарин абяан дуудабал,
Баатар хүбүүн түрөө гээд,
Баран сольнь дуудабал,
Буряадайнгаа үглөө
Урыал дуугаар угтая, угтая.
Жабхаланта сагайнгаа
Жаргал золы магтая, магтая.

БУРЯАДАЙМ БАСАГАД
Буряадайм басагад,
Золтой эхэ, эсэгынгээ
Зориг үргэн мүндэлөөлта,
Үдэр, хүниин анхарал дор
Үе дээрээ үндыгөөлта.

Буряадайм басагад,
Эрдэм номдоош,
Эрхимүүдтэ, бэрхэнүүдта,
Сэдьхэлээрээш,
Сэбэрнүүдта, магналнуудта.

Буряадайм басагад,
Хонгор залуу наһан тухай
Хонгёо дуугаа дуулаарайгты.
Хүхюун танай дууе шагнаад,
Хүбүүд баран дурлахал даа.

Буряадайм басагад,
Түрэдэтнай хоймортотнай
Түрүү зоноор нуугуужалби.
Энхэ жаргал таңдаа юрөөн,
Энэ дуугаа дуулуужалби,
Буряадайм басагад,

ТҮРЭЛ БУРЯАДАА ТҮҮРЭЭН МАГТАЯА!
Газар, уһан, агаараа
Гамтайханаар эдлэхэн,
Түмэн арад олоноо
Түбхинүүлэн энхэрхэн
Түрэл Буряадаа
Түүрэн магтаяа!
Тэгшэ найхан хүбүүдээ
Тэнгэридэ хүргэһэн,
Сэбэр арюун басагадаа
Сэсэг мэтээр үргэһэн
Түрэл Буряадаа
Түүрэн магтаяа!

Аяа үбгэд хүгшэдөө
Анхаралаар хүрээлхэн,
Эрхэ тангил хүүгэдээ
Эбэр дээрээ бөөмэйлхэн
Түрэл Буряадаа
Түүрэн магтаяа!

Алиш хизаар уластай
Али тэгшээр дэбжэхэн,
Золой хоймор эзэлхээ
Зоригтойгоор зүдхэхэн
Түрэл Буряадаа
Түүрэн магтаяа!

ХОРИИН АРБА НЭГЭН ЭСЭГЫН ХҮБҮҮД, БАСАГАДАЙ ДУУН
Ашата уг унгимнай,
Анханай изагуурнай
Эртэнэй эртэнһээ
Эхиеэ абанхай.
Дабталга:
Холоһоо дамжан ерэхэн
Хориин арба нэгэн эсэгын
Омог дорюун хүбүүд,
Оюун зулгы басагад
Энхэ зол заяатайл,
Эгшэг аялга дуутайл.

Эршэтэ набагшамнай,
Элиңсэг хулинсагнай
Гарбалаа залгажа,
Гамтайгаар дамжуулаал.

Дабталга.
Эбгээлтэ абанарнай,
Энхэргэн эжынэрнай
Хубита маанадаа
Хойморттоо жэрылгээл.

Дабталга.

АЛДАРТА БУРЯАД ОРОМНАЙ
Алдарта Буряад оромнай
Алтагхан дэлхэй дээр
Арюухан, дорюухан гоохомни
Алагхан зүрхэндэм
Холбоохон Буряадхан оромни
Хорбоохон дэлхэй дээр
Холшорхон, сэбэрхэн
Хонгорхон зүрхэндэм
Эбгээлтэ Буряадхан оромни
Энүүхэн дэлхэй дээр
Энхэргэн, тангилхан инагни
Эльгэндэм зүрхэндэм
Түгэддэр Буряадхан оромни
Түбихэн дэлхэй дээр
Түрэхын илдамхан амрагни
Түгшэһэн зүрхэндэм

ЭХЭ БУРЯАДАА ХАРАХАДАМ...
Эхэ Буряад оронойм
Эмгэн дайда захигүйл.
Байгал номин далайһаа
Баруун, зүүн тээш
Дабталга:
Түрэл найхан Буряадайнгаа
Түүхэ, домог дурданам:
Агуу Монголой эртэнэй
Арбин дэбисхэр урдамни.

Буряад-Монгол уласнай
Буусаа сахин найрлана.
Халин хойшоо нүүгээшэ
Хальмаг найзанар хайратай.

Дабталга.
Уг гарбалаа дурдажа,
Ухаан зүрхэм хаймадана...
Ази түбээр тараһан
Аха дүүнэр, хаанамта?

Дабталга.

БУРЯАДХАН ОРОНДОО БУУСАТАЙЛДИ
Майладаа, ууладаа
Маанады хадын зон
Хандагай бутатай энхэ тайбан
Хайнагнай, харлагнай
Дабталга:
Буряадхан орондоо
Бултадаа амгалан
Ажалдаа урдалхан
Ажана жаргаха
Байгалаа тойроһон
Байгаалая хамгаалха
Ашагта баялиг дундаршагүйл,
Арьбадхан хүгжөөхэ -
Дабталга.
Талаяа бүрхөөһэн
Таряашад, малшад гээд
Газарай эдэе хоол
Гаргажа, арадтаа
Дабталга.
БУРЯАД-МОНГОЛ ЁОХОР
Хани нүхэд, наашаагыт,
Хатараялы ёохортоо!
Хальмаг, Монгол, Буряады
Хамтаруулан ёохор лэ...
Дабталга:
Туургатанаа нэгдүүлхэн
Туйлгүй найхан хатар лэ.
Эбьёмнай бэхижүүлхэн
Эгээ һонин наадан лэ.

Гунгаа ЧИМИТОВ
Агын, Хориин ёохоры
Алайр, Боохон дэмжэбэл.
Үетэмнай сугларжа,
Үшөө ехээр дэгжэбэл!

Дабталга.
Түнхэн ёохор түбэрбэл,
Түхэрээлээд сортоотой.
Зэдэ, Түгнэ дүтэлбэл,
Зэлэ татаад, солгөөтой.

Дабталга.
Баргажанай ёохоры
Баян Хягта дабтабал.
Хамаг монгол туургатан
Хатар наадаа магтабал!
Дабталга.
УРГЫШ ДАА, НАЛБАРЫШ,
УЛААН-ҮДЭМНАЙ!
Холбоо Үдэ, Сэлэнгынгээ
Хоёр тээгүүр түбхинөөш.
Урда сагы, мүнөөдэры
Угай ёхоор мүнхэлөөш.
Дабталга:
Улаан-Үдэ, түрэл Буряад
Уласайнай ниислэл хото,
Ургыш, хүгжыш,
Урмашуулыш манаа ходо!
Дүрбэн зүгһөө бэлигтэнээ
Дүтөөр наһан, суглуулааш.
Ухаан, сэдьхэл, шандааһыень
Улад зондоо зорюулааш.

Дабталга.
Абанараа, үхибүүдээ
Альган дээрээ үргөөлши.
Алтан нараа угтан дохёод,
Алас холы зорёолши.

Дабталга.

Громадно-черный, как гора,
Рождал дыханием ветра,
От колыханья подола
Морозом лютым выюга жгла,
Своей смердящею и злой,
Густой и жадною слюной
Обрызгал склоны двух долин,
Несущий горе, исполнин.

Рождая ветер и мороз,
Бросает он слова угроз:
«Я съем на пастбищах стада,
Я не оставлю и следа
От этих стойбищ, и народ
Я превращу в рабочий скот!
Тебе, старик Маадай-Кара,
Стать пастухом пришла пора!
Ты сало без ножа сосал,
Без плетки ездил на коне,
За годы долгие собрал
Несметные богатства мне.
Сравняю с черною землей
Аил золотостенный твой!
Старик, от нынешнего дня
Рабом ты будешь у меня.
Я долго за горами ждал,
И вот, когда ты старым стал,
С ордой вошел в твою страну,
В богатый край принес войну.
Эй! Есть ли у тебя стрела,
Чтобы сразить меня смогла?
Эй, выходи! Молчишь, старик?
От страха проглотил язык?»

И ярость слов Кара-Кула
Алтай до края сотрясла,
Заколебался небосвод,
На реках искрошился лед,
Скот заметался, заревел,
Народ, страшась, остолбенел.
Маадай-Кара, алып седой,
Откинув полог золотой,
Ступил за каменную дверь,
Глядит: в серебряной тени
Охрипли беркуты, теперь
Кричат, как филины, они.
Глядит: охрипли оба пса,
Их не расслышишь голоса,
Оскалив желтые клыки,
Скулят тайгьлы, как щенки...

«Ну, что ж, - гони мой белый скот,
Веди с родной земли народ.
Ты победил. Но будет день,
Твою страну накроет тень,
Беда придет со всех сторон,
Алыпом будешь побежден,
Когда в бою сойдешься с ним -
Какой ты сильный - поглядим...»

Кезерам черным знак подал
Неумолимый исполнин
Кара-Кула, и мрак упал
На зелень чистую долин.
Его войска, как воронье,
Хватая, говорят: «Мое!»
Его кезеры, как зверье,
Глотая, рвякают: «Мое!»
Шесть дней стонал родной Алтай,
Убитым пал и стар и мал.
Семь дней стонал привольный край,
Гранит от крови алым стал.
Былинки малой, корешка,
Таившегося под землей,
Сухого старого пенька,
Видневшегося над землей, -
Не пропустил Кара-Кула.
Где жил народ - лежит зола.
Его несметные войска
Везут богатства старика.
И гонит белые стада
Каана черная орда.

А он, забравши все с собой,
Решив идти в обратный путь,
Реки священной голубой
Хотел течение повернуть.
Он от натуи рухнул с ног,
Но повернуть его не смог.

Хотел поджечь, спалить тайгу, -
Не поддавалась она врагу:
Упали на пути врага
До брюха лошади - снега.

Убить кукушек злой каан
Решил, опустошил колчан,
Злодея черного стрела
Златых вещуний не нашла.
Свершая черные дела,
Хотел свалить Кара-Кула
Стоствольный тополь бай терек,
Стоящий у слиянья рек.
Он от натуи рухнул с ног,
Но тополь повалить не смог.

Высокой коновязи столб,
Что в глубину небес ушел,
Хотел он вырвать из земли, -
Кезеры нижние пришли:
«Не трогай коновязь, каан,
Владеет ею Айбыстан!»
За верхнюю схватился часть,
Что в поднебесье уперлась,
И потянул ее, но тут
Альпы верхние идут:
«Не соберешь костей, каан!
Рассердится Юч-Курбустан!»

Злодей Кара-Кула хотел
На гору синюю взойти,
Но ожил склон и закипел,
Закрыв обвалами пути...

Не в силах вечно пограть,
Каан домой направил рать,
Погнал народ к своим горам,
Алтайский скот к своим лугам.
Он правит тучами скота
Ударом тяжкого кнута,
И на коне темно-гнедом,
Держась в седле с большим трудом,
Маадай-Кара, старик седой,
Другую едет стороной, -
К земле врага с земли родной
Скот разномастный гонит свой.

«Злодей, Алтай ты разорил,
Разрушил каменный аил,
Меня ты сделал пастухом!
Но смелым будешь ли потом?
Алып нагрянет молодой -
Уронишь на рукав башку.
Сыночек возмужает мой -
И конь твой рухнет на скаку!»

Осталось старому ему,
В седле качаясь, горевать,
Свои отары гнать во тьму,
С врагом проклятым кочевать...

Так треть пути прошли. И вот
У ядовитых желтых вод
Вдруг вырвалась из табуна
Кобыла серая одна -
Четырехуха и быстра,
Вся шерсть ее из серебра, -
Живой, стремительной стрелой
Помчалась из неволи злой.
И устремила быстрый бег
На берега алтайских рек.

Кровавоглазый возмущен,
Закаркал он, как сто ворон,
Зубами зло заскрежетал,
Как сто сорок, застрекотал.

Сминая пышную траву,
Погнал коня Кара-Кула,
И натянул он тетиву,
Но не попала в цель стрела.
Каан быстрее поскакал,
Коня, озлобясь, погонял,
Стегал, как сроду не стегал,
И пену тяжкую роил
Во весь опор летящий конь,
И, наклонясь к нему щекой,
Кричал, как зверь, Кара-Кула,
Но легкой рысью ровно шла
Кобыла серая вдаль

На грани неба и земли.
Не мог каан ее догнать,
Не мог копьем ее достать, -
То рядом выбежит она,
То вдруг исчезнет, как луна,
Неуловима, словно свет.
Глаза в ее уперши след,
Каан - погоней разогрет -
Семь раз объехал вокруг земли,
А кобылица все вдали.
Погоней этой изнурен -
Грозит кобыле серой он:
«Постой, сейчас умеришь спесь!
Семь рубежей на свете есть,
Неодолимых семь преград.
Придется повернуть назад...
Быстра, как дума, ты, но все ж
Преграды первой не пройдешь!
Навеки остановишь бег.
За устьем девяноста рек,
Где с морем слился Тойбодым,
Укрыты временем седым -
Два одинаковых кита
Раскрыли два огромных рта.
Киты поддерживают мир.

Я им устрою сытный пир.
Вернись, негодница, назад!
Киты живьем тебя съедят!
А не сумеют погубить -
То лучше мне - собой не быть!»

Хребты восьмидесяти гор
И русла девяноста рек
Перелетев во весь опор,
Кобыла задержала бег.
В степи, что как туман бела,
В степи, в серебряной стране,
Четырехуха легла,
Кататься стала на спине.
Вскочила - ветер ледяной
Подул, валежник вороша,
Встряхнулась - налетел мороз,
Деревья крепкие круша.
Замерзло все - зима люта,
С вершин потек багряный дым,
Два одинаковых кита
Продрогли в море Тойбодым.
Большие головы сложив
Один другому на хвосты,
Глаза огромные смежив,
Уснули страшные киты.

Кобыла мимо них прошла,
И отогрелась, ожила
Земля от холода и сна,
Взошла весенняя луна,
И зашумел листвою лес,
И солнце глянуло с небес.

Проснулись страшные киты,
Зевают, раскрывая рты,
И видят: к ним из дальних стран
Летит Кара-Кула каан.
Одной полкой закрывши свет,
Закрывши тьму другой полкой,
Спешит, ища кобылки след,
Кричит, разгневаный и злой:
«Ну что, чудовища мои,
Ну что, воители мои,
Скорее дайте мне ответ -
Кобылу съели или нет?»

В ответ заспорили киты,
Кричат один другому: «Ты!»
«Нет, ты проспал и проглядел!»

Как снег, каан от злости - бел,
От гнева, как огонь - багров,
Назвал безмозглыми китов.
По голове и по глазам
Ударил серого коня,
По убегающим следам -
Мрачнее дыма, злей огня -
Помчался он еще быстрее
И закричал еще страшней:
«Прошла одну преграду, что ж -
Вовек другую не пройдешь!
Клянусь, не дам тебе пути
В края алтайские найти!
Я загоню тебя туда,
Где степь сверкает, как слюда.
Там, под железною горой,
Стоит бескорый тополь мой.
Два змея желтые лежат
Вокруг железного ствола,
Они дорогу сторожат,
Что в край алтайский пролегла.
И каждый мой бессонный змей
Бессчетно проглотил коней.
Настала очередь твоя.
А не проглотят: я - не я!»

Хребты восьмидесяти гор
И русла девяноста рек
Перелетев во весь опор,
Кобыла задержала бег.
В степи, что хлопково бела,
В лунно-серебряной стране,
Золотогривая легла
И повалилась на спине.
Вскочила, фыркнула она,
На степь упала темнота,
И раскаленный докрасна
Тут выпал камень изо рта.
Мороз косматой головой
Затряс - жесток, колоч и зол,
Железный тополь вековой
С громовым треском расколол.
Шагнул мороз - простор степей
Под ним растрескался, как лед,
И вот - один к другому змей
От холода теснее льнет.
Уснули змеи. Как стрела,
Кобыла мимо них прошла.
И степь цветами расцвела.

А злой каан Кара-Кула
Вперед пустил звериный рык,
К щеке коня щекой принял,
Летит, рассерженно крича,
Тяжелой шубою стуча:
«Ээй, ээй, друзья мои,
Сыны прожорливой змеи,
Скорее дайте мне ответ -
Кобылу съели или нет?»
Два змея, как песок желты,
Шипят один другому: «Ты!»
«Нет, ты проспал и проглядел!»

Каан от злости почернел,
В глазах его померкнул свет,
Кричит каан кобыле вслед:
«Съешь сыновей своих сердца,
Съешь мясо своего отца -
Прославленного жеребца!
Не отступлюсь я до конца!
Не поверну коня назад!
Есть на Алтае семь преград,
Семь страшных порождений зла,
Ты только два из них прошла.
Я загоню тебя туда,
Где ты погибнешь без следа.
У скал, у черных валунов
Есть семь зловещих кабанов.
Съедят тебя, а не съедят -
Я поверну коня назад,
Не погонюсь я за тобой,
И пусть плоет в меня любовью!»

Записан от сказителя
Алексея КАЛКИНА.
Перевод Андрея ПЛИТЧЕНКО.

Мүн бэс тоонон, омогтой хүндэ хургаал хэрэггүй.
Хэлэгдэһэн үгыс анхардаггүй хүндэ хургаал хэрэггүй.
Үзэһэн бэсэрээ мартагша хүндэ хургаал хэрэггүй.
Бусад хүнэй гэмсэ отогшо хүндэ хургаал хэрэггүй.
Эгээлэй хэрэггүй хүсэлдэ шунагша хүндэ хургаал хэрэггүй.
Ехын дээдэһээ зугадаһан хүндэ хургаал хэрэггүй.
Элирхэй үлүү гоёмсоглоһон хүндэ хургаал хэрэггүй.
Элдэб башатай хүнтэй ханилагша хүндэ хургаал хэрэггүй.
Эгтээ гэмт үй хүнтэй мээрхэлдэһэн хүндэ хургаал хэрэггүй.
Эд мал мэтыс худалдаһаар үгырһэн хүндэ хургаал хэрэггүй.
Ехэ зэргэ хуудалыс хүсэһэн хуурмагна хүндэ хургаал хэрэггүй.
Энэ ба хойто ябадалаа бододоггүй хүндэ хургаал хэрэггүй.

Ушарыс ойлгохо харуул ухаагай хүндэ хургаал хэрэггүй.
Үнэниле баригша шударгы хүндэ хургаал хэрэггүй.
Ехээр буян хураагша хүндэ хургаал хэрэггүй.
Очирдара ламын* зарлиг хадагалагша хүндэ хургаал хэрэггүй.
Олон эзэд ноёдныс хүндэлэгшэ хүндэ хургаал хэрэггүй.
Үхэхэ үбдэхын зоболон ханан айгша хүндэ хургаал хэрэггүй.
Үлэмжэ дээдын номыс элэгшэ хүндэ хургаал хэрэггүй.
Үбгэд хүн шэдыс үрлэмжэлн шэ хүндэ хургаал хэрэггүй.

Пургагшань
Зоргоороо үнэн бэшээр хургажа болоно.
Зорюута ханамжалха сэдхэлгүйгөөр хургажа болоно.
Тоболонто үйлэһөө зайлууланыс хургажа болоно.
Өөрөө мэдээгүй дээдын зарлигаар хургажа болоно.
Үлэмжэ мэргэн бэшэ, омог сэдхэлгүйгөөр хургажа болоно.

Тэрэ хүн баһа асуун үгэлбэ:
- Тнимэ бол намда
Мэдэхэдэ хүнгэн,
Хэхэдэ бэлэн,
Ябахата амар,
Панахата тодорхой
Нэгэ хургаал айладажа хайрлаха гүт?
Бэсын гадаадахи ябадал,
Хэлэнэй дотоодохи үгэ,
Сэдхэлэй нюуса ушар
Гурбанай юрэнхы байдалы яжа абажа ябахаб?
Гадаада аминай ажа түрэхэ,
Дотоодо ехэ бага хүрэй нюуса ябадал,
Дээдын номыс бүтээхэ зэргээр яжа ябахаб?
Жаргаха сагта ханаха ханаа,
Зобохо сагта хатуужаха сэдхэлэй
Намда айладажа хайрлыт!

Ниндхэгшэ хүн харюусаба:
- Гадаада бэсын ябадал гэдэл:
Ёһотонис хүндэлэ.
Наһатанис баярлуула.
Ашатанаа үргэ.
Башатанһаа зайла.
Пайнһаа бү хала.
Саданаа бү баһа.
Олоор бү аралжа.
Отго бү харамна.
Оло дараагаар хэрэггүй ябадал бү арьбадха.
Онсо зүрюулхэжэ дээдэһээ бү хала.
Муу нүхэртэй бү нүхэсэ.
Зүл бүрини хубсаһа бү үмдэ.
Зүггүй талаар бү гайхуула.

Хэлэнэй хэлээшэ гэдэл:
Хэрээгылжэ хэрүүл бү үүсхэ.
Хүндэрхэжэ омог бү гарга.
Хазгайржа олон янзаар бү урба.
Сабаагүй элиг үгэ бү хэлэлсэ.
Панамсаргүйгөөр үгэ бү дэлгэ.
Эблэжэ муу ханаатантай бү зүбшэ.
Элирхэжэ олон зан бү гарга.
Хоролхожо бусадтай гэм бү малта.
Хоб шэрэжэ хэрэггүй үгэ бү зөө.
Хууража элдэб мэхэ бү хэлэ.
Хаягдажа нүхэр үгыс бү хуу.

Сэдхэлэй шанар гэдэл:
Шэнжэлэггүй бү сэдхэ.
Пэримжэгүй бү зальхайра.
Гэнтэн нүхэртэ бү этигэ.
Гэнэдэжэ хүнөө бү уридла.
Буруу юумыс бү үмөөрэ.
Бусадтай юумэндэ бү шуна.
Панаһан бүридөө бү этигэ.
Бузгай дээрэнгыс бү загна.
Бузар хилэнсэ бү үүсхэ.
Сүлөөгүйб гэжэ бү хамаара.
Шадалгүй аад, бусадыс бү нажаа.
Мүн дээдхис олохо нүхэсэ.
Муу ябадалтанһаа хээшэ зугада.
Панаһан бүридөө бү этигэ.
Палаха ушархада бү гомдо.
Буянтай ханаһаа бү холодо.
Боди сэдхэлэйс бү марта.
Нинтэлэн тобшолбол:
Памуул хүнтэй бү ушара.
Панаһан бүгэдөө бү яри.
Тэрэ энэ гэжэ бү дээрэлхэ.
Тинбэ нибэ гэжэ бү зарла.
Голуулбал, бү уурла.
Понирхоод, бү урба.
Үгэдэл - эд мүн.
Сахилбал - санаар мүн.
Хүлисэбэл - хамгаалагша мүн.
Хэсээбэл - хайрлагша мүн.
Мартаагүй бол - бодол мүн.
Мэдэбэл - бэлиг мүн.
Мунхаг хүнтэй орьбодбол,
Үйлын үри мэдэхгүй тулань, өөрөө гутанаш.
Хүсэлтэй хүнине шанга хориглобол,
Гутаха һэн тулань, аргатай номгодохо.
Ууртай хүнине шэрүүнээр хэлэбэл,
Аюул болохо һэн тулань, зүбтэй ойлгуула.
Омогтой хүнине дарлабал,
Хоромсохо тулань, нэрэ солоор баясаа.
Дээрэлхүү хүнине дэбжэбэл,
Дэмы хэрэг тулань, сэхэ бү хэрэгсээ.
Атаархуу хүндэ нэрэ нюур үгөөгүй бол,
Гомдохо тулань, найханаар ханда.
Харуу хүнтэй нэгэхэн утаһыс
Харамнаха тулань, аралжаа бү хэ.
Билдагууша хүнтэй нүхэрлэбэл,
Алин болохо тула, холо яба.
Хобууша хүнтэй харисабал,
Бусадтай гэм соносохо тула, үгэдэнь бү этигэ.
Ехэ хүнтэй нюурдалсабал,
Үмгэлэггүй болохо тула, ёһын тэдыдэ һайн хүндэлэ.

Богоол хүнине баярлуулаагүй бол,
Ябадал хаадаха тула, бага сага юумэ үгэ.
Үри бү хэ.
Үгэлэгэ бү таһала.
Хулгай бү хэ.
Хоб бү шэрэ.
Олоноор зүбшэ.
Онсо ханаагаа һүүлдэ гарга.
Хэлэбэл, бү гэдэргэлэ.
Панабал, бү марта.
Хүнэй нюур гэршэлжэ,
Хэрэгынь буруу бү хүргэ.
Хүндэ бодолгүй загнажа,
Пайхан зангүй бү хуу.
Эрдэм гэдэл,
Юртэмсын ёһонтой хургаал мүн.
Мүнөө номой ёһонтой хургаал гэдэл,
Урьхаһаа алдуурһан шубуун мэтэ,
Аглагыс бэсэрээ шүтөөд,
Хэлэнэй үгыс, хиб* хадагай зангилаа* мэтэ,
Алдаралгүй бата байлга.
Урдын хэһэн хилэнсэһээ
Хоро ууха хүн мэтэ далтира.
Лаб буян үйлэдэхэ сэдхэлэйс
Амин мэтээр анхаран сахн.

Хилэнсэтэ нүхэрһөө
Абарга могой үзэһэн мэтэ зайла.
Буянай хамаатанис өөрын толгойдол үргэ.
Сэдхэлэйнгээ эрдэмсэ
Яһата мэлхэйн бэс мэтэ нюу.
Номхон зөөлэн зангаа
Мүрэнэй урасхал мэтэ хала.
Шэн зориг, буугай номон мэтэ мэргэн шэглэ.
Гурбан эрдэнини үйлэдэ морин, нохой мэтэ зүдхэ.

Олон хамаг амитанай богоол сэдхэлэйс
Пала онгосо мэтэ даажа яба.
Тангариг хуули хоёрыс
Шэл тол мэтээр сахи.
Өөрын гэмсэ һалхин мэтэ алдаршуул.
Зүб байбал, хэлдэш дайсан болон үйлэдэ.
Буруу бол, хаанайш хуудалда хуулгабалын зайла:
Буян болохо хаань, хилэнсеш үйлэдэ.
Хилэнсэ болохо хаань, буяниеш тэбшэ.

Жэшээлбэл:
Хүнтэй алин болоһон
Ороолонтой бү ушара.
Галзуутай алин бү бололдо.
Дээдэ түрэлтэн бүхэндэ шүтэ.
Тэрэшэлэн, бэлигэй бин байхада,
Эрдэм болохогүй юумэн нэгэш үгы.
Пүзэгэй бин байхада,
Алис гарахагүй юумэн нэгэш үгы.
Зүдхэлэй бин байхада,
Бүтэхгүй юумэн нэгэш үгы.
Боди сэдхэлэй бин байхада,
Нүхэр болохогүй амитан нэгэш үгы.

Тэрэ үедэ нүгөөдэ хүн асууба:
- Бэлигтэй бол, юумэн бүгэдэ
Эрдэм болохо хорон болохошье хаа,
Ниндхэгшэ хэлэбэ:
Жэшээлбэл:
Хатуу хорон-эмшэ хүндэ эм,
Таараха үбшэндөө аршаан.
Зүгөөр хүндэ хорон болохошье хаа,
Шэмыень абабал, багаханшыс юумэн
Ехэ эрдэм болохон оло ушардаг.
Хорхой тэжээжэ абаһан шүлһэнэй
Магнал торгон болохыс үзэмэй.

Энэ үедэ тэрэ хүн хэлэбэ:
- Бэлиг, хүзэг, хэшэнгы, боди дүрбэн,
Илгал, мүн шанар, эрдэм, һайн дүрбэн, -
Эдэнини номлохо зүйл эгэршэгүй болобошье,
Олонхинь гарай хүтэлбэрээр хурамаар хал.

Ниндхэгшэ хүн хэлэбэ:
- Тобшини тэды үгүүлбэл:
Пүзэггүй бол, бурханда шүтэжэ шаданагүй.
Барханда шүтэжэ шаданагүй бол,
Зарлигыень дагажа шаданагүй.
Зарлигыень дагажа шаданагүй бол,
Үндэһэн эрдэмсэ олоногүй.
Тэрэнини олоогүй бол,
Онол арганыс түрэнгүй.
Эдэний үгы бол,
Абаха гээхын алиншыс үгы, буруудана.
Эдэбинин үгы бол,
Панаһан үйлэ хэрэггүй үнгэрнэ.
Боди сэдхэлтэй хүн
Нялхашье байбал, олонис энхэрнэ.
Хорон сэдхэлтэй хүн
Дараха хүсэтэйшыс хаа, дайсанаа арьбадхана.
Алаггүй сэдхэлтэй хүндэ
Амитан бүхэн талархана.
Баһа жаргахын сагта
Дашуурангүйгөөр сэдхэлэ барн.
Хайратай гэдэл, аминай нэрэ.
Хилэнсэтэ гэгшэ уурай нэрэ.

Ехэ хурса гэгшэ омогой нэрэ.
Хоролхохо гэгшэ атаанай нэрэ.
Үгыс урбуулжа хэлэбэл,
Мүн шанарын табан хороной* нэрэ болоно.
Үбшэн бага байбашье, үхэлэй шалтагаан.
Будаг бага байбал, үнгэ хэлгэхэ шалтагаан.
Буянай бага болобол, туһалхын шалтагаан.
Галай бага болобол, түлихын шалтагаан.
Нүгэлтэ нүхэр холошье хаа, хоролхын шалтагаан.

Бусадтай үргэмжэлтэй үгэдэ хүнжэ хөөрэнгүй,
Наһандаа өөрын сэдхэлэйс нам даража ябалтай.
Пайн муу хоёрыс сэдхэлээр илгадаг.
Туһа хорон хоёр байһаар тодорлог.
Жаргал зоболон хоёр
Өөрын үйлэһөө болохо тула,
Сэдхэлэс мохонгүй,
Буянтай сэдхэл хурян хадагалбал,
Үхэхэдэшье ханаа амар.
Ушаргүй сааза хуули байдаггүй.
Уг үгыс үри байдаггүй.
Панал үгыс үгэ хэлэдэггүй.
Паадгүй буянаа хожомдохогүйн тула,
Үйлэдбэри юумэ үйлэдбэшье,
Шалтагаанис шэнжэлэн мэдэ.

Тэрэ үедэ нүгөөдэ хүнине асууба:
- Тобшонь юун бэ?
Ниндхэгшэ хүн хэлэбэ:
- Абарал бүгэдын тобшонь - лама мүн.
Санаар бүгэдын тобшонь - болгоомжо мүн.
Үзэл бүгэдын тобшонь - үнэн үзэл мүн.
Панаһан бүгэдын тобшонь - мүнхэ буса мүн.
Ном бүгэдын тобшонь - сэдхэл номгодохо мүн.
Табан махабада* бүгэдэ
Огторгойн махабадта сугларна.
Табан хорон бүгэдэ
Мунхаг сэдхэлдэ сугларна.
Дурдажа мэдэбэл, сансара нирваан бүгэдэ
Сэдхэлэй шанарһаа туйлагдана.

Жэшээлбэл:
Хоһон хумхини тоһон сугларһаар
Арьбадабал, шорой болоно.
Шорой арьбадабал, уула болоно.
Шинг арьбадабал, уһан болоно.
Манан арьбадабал, үлэн болоно.
Хирпинсэ арьбадабал, бурхан болоно.
Тэрэнини бэсгүй хоһон сэдхэл
Буруудабал, нисваанис болоно.
Нисваанис арьбадабал, тама болбосорно.
Зүбтэбэл, буянта мур болоно.
Буян арьбадабал, бурхан болоно.
Энэ мэтэ элдэб зүйлын үзэгдэл
Бүгэдэ шүтэн бата холболдобол,
Үзэгдэлын тэды хоһон агаарта
Зүүднэй замхарха зуура хэдэн:
Сайн, муу, үнэн, худал үгэнүүдээр
Нааданай тэдыгээр бэшэгдэһэн
«Сагай жамыс тодруулагша
Саарһан шубуун» зохөөл түгэсэбэ.
Ом сайн амгалан болтогой!
Олон амитанда туһа боложо,
Оршолонгой далай шэргээл,
Үнэн шанарай эсэстэ хүрэжэ,
Огтолон арилһан бурхан болохо болтогой!

Арбан хара, табан забһаргүй - нүгэл хилэнснүүд.
Махабадай дүрбэн хорон - гэм, хорлол, аюул,
зоболон.
Найман зоболон - хүсэлһөө олохогүйдлэгэ, хүсэхэ
ханахагүй юумэс орхихо аргагүйдлэгэ, үзэн ядадаг
дайсантаяа ушаралга, энхэрэн хайрата
нүхэртэсэ хахасалга, түрэхын, үтэлхын,
үбшэлхын, үхэхын зоболонгууд.
Нисваанис - гасаланай гол шалтагаан. Сансараһаа
тонилходо наад хэдэ сэдхэлдэху тодхор.
Очирдара лама - Ваджрадара (санскр.), Дорж Чан
(түб) бодисада.
Хиб - торгоной нэгэ зүйл.
Хиб хадагай зангилаа - шаажанай ёһоор зүүжэ
ябадаг.

Табан хорон - шунал, уур, мунхаг, омог, атаан.
Табан махабад - шорой, хии, уһан, гал,
модон.

Д.Равжаа. «Уран шүлэглэлэй
согсолбори» гэдэн номһоо Эрдэни
ДУГАРОВ бурялшалба.

Понедельник, 23

07.00	ПЕРВЫЙ КАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»	14.00	«ВИНО ЛЮБВИ», ТЕЛЕНОВЕЛЛА
10.00	НОВОСТИ	14.55	Т/С «КАПИТАН ПРАВДА»
10.15	КОМЕДИЯ «СПЯЩИЙ ЛЕВ»	15.30	«ЛОСК». ПОГОДА
11.35	Х/Ф «АЛМАЗНАЯ ТРОПА». 1 С.	15.50	Т/С «ЧТО СКАЗАЛ ПОКОЙНИК»
12.40	СЛЕДСТВИЕ ВЕДЕТ КОЛОВКОВ	17.00	М/С «ЧЕЛОВЕК-ПАУК»
13.00	НОВОСТИ	17.25	М/С «ФЛИНТ - ДЕТЕКТИВ ВО ВРЕМЕНИ»
13.05	Х/Ф «ПРИЯТЕЛЬ ПОКОЙНИКА»	17.50	М/С «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»
15.15	«НЕПУТЕВЫЕ ЗАМЕТКИ»	18.20	Х/Ф «ВЕЧНЫЙ ЗОВ», 15 С.
15.30	Д/Ф «СЕМЬЯ ДУШЕГУБОВ». ДЕЛО 2003 ГОДА	20.00	«ЛОСК»
16.00	НОВОСТИ	20.10	ПОГОДА
16.15	ДОГ-ШОУ	20.15	МУЗЫКАЛЬНЫЕ ПОЗДРАВЛЕНИЯ
17.00	«ПРОГУЛКИ С ДИНОЗАВРАМИ. ТАЙНА РОЖДЕНИЯ»	20.40	ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ФИЛЬМ
18.00	«БОЛЬШАЯ СТИРКА»	22.55	М/С «ГРИФФИНЫ»
19.00	ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ	22.30	«24». ПОГОДА
19.25	«ШУТКА ЗА ШУТКОЙ»	23.00	«ЛОСК»
20.00	ЖДИ МЕНЯ	23.05	Т/С «ЧТО СКАЗАЛ ПОКОЙНИК»
21.00	«КТО ХОЧЕТ СТАТЬ МИЛЛИОНЕРОМ?»	00.15	Х/Ф «ОРУДИЕ УБИЙСТВА»
22.00	ВРЕМЯ	08.00	НОВОСТИ. ПОГОДА
22.35	Т/С «ПЯТЫЙ УГОЛ»	08.30	ЖИЗНЬ БЕЗ РИСКА
23.40	Д/С «СПЕЦНАЗ ГРУ». «НАЙТИ И УНИЧТОЖИТЬ!». 1 С.	08.35	М/Ф «СЕСТРИЦА АЛЕНУШКА И БРАТЕЦ ИВАНУШКА»
00.25	НОЧНОЕ «ВРЕМЯ»	08.45	ФОРМУЛА УСПЕХА
00.55	ДНЕВНИК МОСКОВСКОГО КИНОФЕСТИВАЛЯ	09.00	ТО, ЧТО НАДО!
01.05	«ЛОМОНОСОВ. ПРОПАВШАЯ ИСТОРИЯ»	09.15	ВНЕ ЗАКОНА
01.35	«РУССКИЙ ЭКСТРИМ»	09.45	«ХВОСТ КОМЕТЫ»
02.05	«АПОЛОГИЯ»	10.35	ЗЕМЛЯ-ВОЗДУХ. ИЗБРАННОЕ
07.15	РОССИЯ «САГАЙ СУУРЯАН»	11.35	«БЕЗЫМЯННАЯ ВЫСОТА»
07.30	БГТРК РЕК-ТАЙМ	12.30	НОВОСТИ
07.35	ГОРОСКОП	12.35	МЕСТО ПЕЧАТИ
07.40	УРОК БУРЯТСКОГО ЯЗЫКА	12.45	М/Ф «ПАВЛИНИЙ ХВОСТ»
07.45-10.45	РОССИЯ «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»	13.00	НОВОСТИ. СПОРТ. ПОГОДА
08.00, 08.30, 09.00, 09.30, 10.00, 10.30 ВЕСТИ		13.15	Х/Ф «НАГРАДИТЬ ПОСМЕРТНО»
08.15, 08.45, 09.15, 09.45, 10.15 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА		13.15	Х/Ф «НАГРАДИТЬ ПОСМЕРТНО»
10.45 Х/Ф «ЭТА ЖЕНЩИНА В ОКНЕ...»		17.00	НОВОСТИ
12.35 «ЭКСПЕРТИЗА»		17.25	М/С «ГАРФИЛД И ЕГО ДРУЗЬЯ»
12.40 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ		17.50	ПОВЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЩЕГО
13.00 ВЕСТИ		18.20	МУЗЫКАЛЬНЫЙ ПОДАРОК
13.20 «КОРОТКОЕ ЗАМЫКАНИЕ». ТОК-ШОУ		18.55	ЖИЗНЬ БЕЗ РИСКА
14.20 ВЕСТИ НЕДЕЛИ		19.00	«НОВОЕ РАССЛЕДОВАНИЕ»
15.15 «ЭКСПЕРТИЗА»		20.00	НОВОСТИ
15.30 ВЕСТИ НЕДЕЛИ		20.25	ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА
15.45 РЕК-ТАЙМ		20.45	ФОРМУЛА УСПЕХА
15.50 ГОРОСКОП		21.00	Х/Ф «БЛОКПОСТ»
15.55 МУЛЬТФИЛЬМ		22.55	ТЕЛЕИГРА «ИСКУШЕНИЕ»
16.00 ВЕСТИ		23.30	ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА
16.20 «ЧТО ХОЧЕТ ЖЕНЩИНА». ТОК-ШОУ		23.50	НАЗЛО
17.10 Т/С «МОСКОВСКИЕ ОКНА»		00.00	НОВОСТИ
18.15 Т/С «ПРОСТЫЕ ИСТИНЫ»		00.35	Х/Ф «ЭКСПЕРИМЕНТ»
18.45 «ЭКСПЕРТИЗА»		07.00	Т/С «ЗАК И СЕКРЕТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ»
19.00, 22.00 ВЕСТИ		07.25	М/С «БИТЛДЖУС»
19.20 «БАЙГАЛ»		07.50	М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
19.30 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ И РЕК-ТАЙМ		08.15	АФИША
19.40 «БУРЯД ОРОН»		08.30	Т/С «ДРУЗЬЯ»
20.10 ГОРОСКОП		09.00	Т/С «АГЕНТСТВО НЛС-2»
20.15 ЭТНОГРАФИЧЕСКОМУ МУЗЕЮ НАРОДОВ ЗАБАЙКАЛЬЯ - 30 ЛЕТ		10.00	АФИША
20.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ		17.00	Т/С «ДОРОГАЯ, Я УМЕНЬШИЛ ДЕТЕЙ»
РОССИЯ		18.00	Т/С «ДРУЗЬЯ»
20.50 Х/Ф «ЗЕЛЕННЫЙ ОГОНЕК»		18.30	Т/С «НОВАЯ СЕМЕЙКА АДДАМС»
22.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ		19.00	«ДЕВИЧЬИ СЛЕЗЫ». ТОК-ШОУ
22.40 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ И РЕК-ТАЙМ		20.00	ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!
22.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»		20.30	ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
22.55 Т/С «ТЕАТРАЛЬНЫЙ БЛЮЗ»		21.00	Т/С «АГЕНТСТВО НЛС-2»
00.00 «МАРШ ТУРЕЦКОГО. ОПАСНО ДЛЯ ЖИЗНИ». 1 С.		22.00	Т/С «НАВЛЮДАТЕЛИ»
01.00 ВЕСТИ		23.55	ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!
01.20 БОЕВИК «РЕКА СМЕРТИ»		00.30	ДЕТАЛИ
03.25 ФУТБОЛ. ЧЕМПИОНАТ РОССИИ. «ЛОКОМОТИВ» (МОСКВА) - «ДИНАМО» (МОСКВА)		01.00	Т/С «СПЕЦОТРЯД «КОБРА»
05.30 «ФУТБОЛ РОССИИ»		07.00	УТРО НА НТВ
06.05 «ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ»		09.50	Т/С «КЛУАН СОПРАНО» (США)
06.20 КАНАЛ «ЕВРОНЬЮС»		11.00	ПОГОДА НА ЗАВТРА
06.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ		11.20	ПОГОДА НА ЗАВТРА
07.20 «ЛОСК», ПОГОДА		11.25	«НАМЕДНИ»
07.30 ШКОЛЬНОЕ ТВ		13.00	«СЕГОДНЯ»
08.00 «БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ»		13.30	«СТРАНА СОВЕТОВ»
08.30 «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»		14.30	Т/С «КУРОРТНЫЙ РОМАН. ЛЕВАЯ ГРУДЬ АФРОДИТЫ», 1 Ч.
08.55 М/С «ФЛИНТ - ДЕТЕКТИВ ВО ВРЕМЕНИ»		16.00	«СЕГОДНЯ»
09.20 М/С «ЧЕЛОВЕК-ПАУК»		16.35	ТОК-ШОУ «ПРИНЦИП ДОМИНО»
09.45 «ОБЖ», СЕРИАЛ		18.00	«СЕГОДНЯ»
10.15 «БАФФИ», ТЕЛЕСЕРИАЛ		18.30	Т/С «СКОРАЯ ПОМОЩЬ» (США)
11.15 БОЕВИК «БИТВА С ДЕМОНОМ»		19.25	«ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ»
13.30 «БЕЗУМНЫЙ МИР»		20.00	«СЕГОДНЯ»
		20.35	Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ. ЛЕКАРСТВО ОТ СКУКИ»
		21.50	Т/С «ДАЛЬНОБОЙЩИКИ. ПОСЛЕДНЯЯ ИГРА», 14 С.
		23.00	«СЕГОДНЯ»
		23.40	Т/С «СЕКС В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»
		00.25	Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
		01.35	«СЕГОДНЯ»
		02.05	ГОРДОН
		03.05	Т/С «ДОКТОР» (США)

Вторник, 24

07.00	ПЕРВЫЙ КАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»	14.55	«КАПИТАН ПРАВДА», СЕРИАЛ
10.00	НОВОСТИ	15.30	«ЛОСК». ПОГОДА
10.15	Т/С «ЗЕМЛЯ ЛЮБВИ, ЗЕМЛЯ НАДЕЖДЫ»	15.50	Т/С «ЧТО СКАЗАЛ ПОКОЙНИК»
11.05	Х/Ф «АЛМАЗНАЯ ТРОПА». 2 С.	17.00	М/С «ЧЕЛОВЕК-ПАУК»
12.05	«ШУТКА ЗА ШУТКОЙ»	17.25	М/С «ФЛИНТ - ДЕТЕКТИВ ВО ВРЕМЕНИ»
12.35	ДИСНЕЙ-КЛУБ. «КИМ 5-С-ПЛЮСОМ»	17.50	Т/С «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»
13.00	НОВОСТИ	18.15	Х/Ф «ВЕЧНЫЙ ЗОВ», 16 С.
13.05	Х/Ф «ВСЕГО ОДНА НОЧЬ»	19.55	«ЛОСК»
15.00	«ЛОМОНОСОВ. ПРОПАВШАЯ ИСТОРИЯ»	20.00	ПОГОДА
15.30	«РУССКИЙ ЭКСТРИМ»	20.05	МУЗЫКАЛЬНЫЕ ПОЗДРАВЛЕНИЯ
16.00	НОВОСТИ	20.30, 22.30, 01.05 «24»	
16.15	«ДИКИЕ ШТУЧКИ»	20.55	М/С «ГРИФФИНЫ»
16.50	Х/Ф «СЯНИЕ»	21.20	Т/С «ЧТО СКАЗАЛ ПОКОЙНИК»
18.00	«БОЛЬШАЯ СТИРКА»	22.30	«24». ПОГОДА
19.00	ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ	23.00	«ЛОСК»
19.25	«САТИ». СЕРГЕЙ БЕЗРУКОВ	23.05	Х/Ф «В КОМПАНИИ С УБИЙЦЕЙ»
20.00	Т/С «ЗЕМЛЯ ЛЮБВИ, ЗЕМЛЯ НАДЕЖДЫ»	08.00	ГРАНИ
21.00	«ОСНОВНОЙ ИНСТИНКТ». ТОК-ШОУ	08.25	ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА
22.00	ВРЕМЯ	08.40	ЕСТЬ МНЕНИЕ. СПОРТ
22.40	Т/С «ПЯТЫЙ УГОЛ»	08.50	ЖИЗНЬ БЕЗ РИСКА
23.45	Д/С «СПЕЦНАЗ ГРУ». «НАЙТИ И УНИЧТОЖИТЬ!». 2 С.	09.00	ФОРМУЛА УСПЕХА
00.30	НОЧНОЕ «ВРЕМЯ»	09.15	М/С «ГАРФИЛД И ЕГО ДРУЗЬЯ»
01.00	ДНЕВНИК МОСКОВСКОГО КИНОФЕСТИВАЛЯ	09.40	«СТО ЧУДЕС СВЕТА. ИГРА НА ВЫЖИВАНИЕ»
01.10	«НА ФУТБОЛЕ»	10.45	«БЕЗ ПРОТОКОЛА»
01.40	«СКАНЕР»	11.45	ВЫСШИЙ СВЕТ
02.10	«АПОЛОГИЯ»	12.00	БЕСПЛАТНЫЙ СЫР
03.00	СЕРИАЛ «ТЯСЯЧЕЛЕНИЕ»	12.30	НОВОСТИ
07.15	РОССИЯ «БАЙГАЛ»	12.35	МЕСТО ПЕЧАТИ
07.25	БГТРК РЕК-ТАЙМ	12.45	СОСТАВ ПРЕСТУПЛЕНИЙ
07.30	ГОРОСКОП	13.00	НОВОСТИ. СПОРТ
07.35	ВЕСТИ-БУРЯТИЯ	13.15	Х/ФИЛЬМ «БЛОКПОСТ»
07.45-10.45	РОССИЯ «ДОБРОЕ УТРО, РОССИЯ!»	17.00	НОВОСТИ
08.00, 08.30, 09.00, 09.30, 10.00, 10.30 ВЕСТИ		17.25	М/С «ГАРФИЛД И ЕГО ДРУЗЬЯ»
08.15, 08.45, 09.15, 09.45, 10.15 МЕСТНОЕ ВРЕМЯ. ВЕСТИ-МОСКВА		17.50	ПОВЕДОНОСНЫЙ ГОЛОС ВЕРУЩЕГО
09.45 «БАЙГАЛ»		18.20	МУЗЫКАЛЬНЫЙ ПОДАРОК
10.15 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ		18.45	ТО, ЧТО НАДО!
10.45 Т/С «ТЕАТРАЛЬНЫЙ БЛЮЗ»		19.00	Т/С «ДЕТЕКТИВ НЭШ БРИДЖЕС. ПОСЛАНЕЦ»
11.45 «МАРШ ТУРЕЦКОГО. ОПАСНО ДЛЯ ЖИЗНИ». 1 С.		20.00	НОВОСТИ
12.40 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ		20.25	ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА
13.00 ВЕСТИ		20.45	ФОРМУЛА УСПЕХА
13.20 «КОРОТКОЕ ЗАМЫКАНИЕ». ТОК-ШОУ		20.50	ФОРМУЛА УСПЕХА
14.20 Х/Ф «ИДЕНТИФИКАЦИЯ БОРНА»		21.05	«ПЕСТРАЯ ЛЕНТА». ЛЮСЬЕНА ОВЧИННИКОВА
15.15 «ЭКСПЕРТИЗА»		22.05	ВНЕ ЗАКОНА
15.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ		22.35	ОДИН ДЕНЬ
15.40 РЕК-ТАЙМ		23.05	ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА
15.45 «В ПЕСНЕ-ДУША НАРОДА»		23.25	СМОТРИТЕ, КТО ПРИШЕЛ!
16.00 ВЕСТИ		23.40	СОСТАВ ПРЕСТУПЛЕНИЙ
16.20 «ЧТО ХОЧЕТ ЖЕНЩИНА». ТОК-ШОУ		00.00	НОВОСТИ
17.10 Т/С «МОСКОВСКИЕ ОКНА»		00.30	БЕЗ ПРОТОКОЛА
18.15 Т/С «ПРОСТЫЕ ИСТИНЫ»		01.25	ВЫСШИЙ СВЕТ
18.45 «ЭКСПЕРТИЗА»		07.00	Т/С «ЗАК И СЕКРЕТНЫЕ МАТЕРИАЛЫ»
19.00, 22.00 ВЕСТИ		07.25	М/С «БИТЛДЖУС»
19.20 «БАЙГАЛ»		07.50	М/С «ЖЕЛТИК»
19.30 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ И РЕК-ТАЙМ		08.00	М/С «ПРИКЛЮЧЕНИЯ ВУДИ И ЕГО ДРУЗЕЙ»
19.40 «БУРЯД ОРОН»		08.15	АФИША
20.10 ГОРОСКОП		08.30	Т/С «ДРУЗЬЯ»
20.15 ЭТНОГРАФИЧЕСКОМУ МУЗЕЮ НАРОДОВ ЗАБАЙКАЛЬЯ - 30 ЛЕТ		09.00	Т/С «АГЕНТСТВО НЛС-2»
20.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ		10.00	АФИША
РОССИЯ		17.00	Т/С «ДОРОГАЯ, Я УМЕНЬШИЛ ДЕТЕЙ»
20.50 Х/Ф «ЗЕЛЕННЫЙ ОГОНЕК»		18.00	Т/С «ДРУЗЬЯ»
22.30 ВЕСТИ-БУРЯТИЯ		18.30	Т/С «НОВАЯ СЕМЕЙКА АДДАМС»
22.40 ПРОГНОЗ ПОГОДЫ И РЕК-ТАЙМ		19.00	«ДЕВИЧЬИ СЛЕЗЫ». ТОК-ШОУ
22.50 «СПОКОЙНОЙ НОЧИ, МАЛЫШИ!»		20.00	ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!
22.55 Т/С «ТЕАТРАЛЬНЫЙ БЛЮЗ»		20.30	ИСТОРИИ В ДЕТАЛЯХ
00.00 «МАРШ ТУРЕЦКОГО. ОПАСНО ДЛЯ ЖИЗНИ». 2 С.		21.00	Т/С «АГЕНТСТВО НЛС-2»
01.00 ВЕСТИ		22.00	Х/Ф «ИСТОРИЯ КЭТИ МАХОНУ»
01.20 Х/Ф «МАРИНА ЛАДЫНИНА. КРУПНЫЙ ПЛАН»		00.00	ОСТОРОЖНО, МОДЕРН-2!
01.45 БОЕВИК «ПОЛЕТ ЗАХВАТЧИКА»		00.30	ДЕТАЛИ
03.50 «ДОРОЖНЫЙ ПАТРУЛЬ»		01.00	Т/С «СПЕЦОТРЯД «КОБРА»
04.00 «ГОРЯЧАЯ ДЕСЯТКА»		07.00	УТРО НА НТВ
05.00 Т/С «СЕТЬ» (США). 1997 Г.		09.50	Т/С «ДАЛЬНОБОЙЩИКИ. ЛЕВЫЙ ГРУЗ»
05.55 Т/С «ДЖИВС И ВУСТЕР»		11.00	ПОГОДА НА ЗАВТРА
06.50 ВЕСТИ. ДЕЖУРНАЯ ЧАСТЬ		11.20	ПОГОДА НА ЗАВТРА
07.00 ВЕСТИ		11.25	«ВНИМАНИЕ, РОЗЫСК! ИСТОРИЯ С ПРОДОЛЖЕНИЕМ»
07.15 КАНАЛ «ЕВРОНЬЮС»		12.10	«РАСТИТЕЛЬНАЯ ЖИЗНЬ»
07.50 «ЛОСК». ПОГОДА		13.00	«СЕГОДНЯ»
08.00 «БОЛЬШИЕ ДЕНЬГИ»		13.30	«СТРАНА СОВЕТОВ»
08.30 «ПАУЭР РЕЙНДЖЕРС, ИЛИ МОГУЧИЕ РЕЙНДЖЕРЫ»		14.30	Т/С «КУРОРТНЫЙ РОМАН. ЛЕВАЯ ГРУДЬ АФРОДИТЫ», 2 Ч.
08.55 М/С «ФЛИНТ - ДЕТЕКТИВ ВО ВРЕМЕНИ»		16.00	«СЕГОДНЯ»
09.20 М/С «ЧЕЛОВЕК-ПАУК»		16.35	ТОК-ШОУ «ПРИНЦИП ДОМИНО»
09.45 «ОБЖ», СЕРИАЛ		18.00	«СЕГОДНЯ»
10.15 «БАФФИ», ТЕЛЕСЕРИАЛ		18.30	Т/С «СКОРАЯ ПОМОЩЬ» (США)
11.15 Х/Ф «ОРУДИЕ УБИЙСТВА»		19.25	«ЧИСТОСЕРДЕЧНОЕ ПРИЗНАНИЕ»
13.30 «БЕЗУМНЫЙ МИР»		20.00	«СЕГОДНЯ»
		20.35	Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ. ЛЕКАРСТВО ОТ СКУКИ»
		21.50	Т/С «ДАЛЬНОБОЙЩИКИ. ПОСЛЕДНЯЯ ИГРА», 14 С.
		23.00	«СЕГОДНЯ»
		23.40	Т/С «СЕКС В БОЛЬШОМ ГОРОДЕ»
		00.25	Т/С «УЛИЦЫ РАЗБИТЫХ ФОНАРЕЙ»
		01.35	«СЕГОДНЯ»
		02.05	ГОРДОН
		03.10	Т/С «ДОКТОР» (США)

Среда, 25

07.00	ПЕРВЫЙ КАНАЛ «ДОБРОЕ УТРО»	18.20	Х/Ф «ВЕЧНЫЙ ЗОВ», 17 С.
10.00	НОВОСТИ	19.55	«ЛОСК»
10.15	Т/С «ЗЕМЛЯ ЛЮБВИ, ЗЕМЛЯ НАДЕЖДЫ»	20.00	ПОГОДА
11.05	Х/Ф «АЛМАЗНАЯ ТРОПА». 3 С.	20.10	«МУЗЫКАЛЬНЫЕ ПОЗДРАВЛЕНИЯ»
12.05	«САТИ». СЕРГЕЙ БЕЗРУКОВ	20.30, 22.30, 01.10 «24»	
12.35	ДИСНЕЙ-КЛУБ. «ЧУДЕСА НА ВИРАЖЕ»	20.55	М/С «ГРИФФИНЫ»
13.00	НОВОСТИ	21.20	Т/С «ЧТО СКАЗАЛ ПОКОЙНИК»
13.05	Х/Ф «ЗА ВИТРИНОЙ УНИВЕРМАГА»	23.00	«ЛОСК»
15.00	«СКАНЕР»	23.05	БОЕВИК «ПЕРЕКРЕСТКИ МИРОВ»
15.30	«ТАЙНЫ ЗАБЫТЫХ ПОБЕД». «ОРУЖИЕ ПОБЕДЫ. «КАТЮША»	08.00	ГРАНИ
16.00	НОВОСТИ	08.25	ВОСТОЧНЫЙ ЭКСПРЕСС. ПОГОДА

Четверг, 26

Пятница, 27

Суббота, 28

Воскресенье, 29

Table with 3 columns: Time, Channel, Program Name. Includes programs like 'Доброе утро', 'Земля любви', 'Спокойной ночи, малыши!', 'Секс в большом городе'.

Table with 3 columns: Time, Channel, Program Name. Includes programs like 'Доброе утро', 'Земля любви', 'Спокойной ночи, малыши!', 'Секс в большом городе'.

Table with 3 columns: Time, Channel, Program Name. Includes programs like 'Такая профессия', 'Лоск. Погода', 'Китайский связной', 'Геркулес'.

Table with 3 columns: Time, Channel, Program Name. Includes programs like 'Лотерея АвтоВаза', 'Ирония судьбы', 'Музыкальные поздравления', 'Формула успеха'.

МААДАЙ-КАРА - АЛТАЙСКИЙ ГЕРОИЧЕСКИЙ ЭПОС

(Продолжение. Начало в №10 (89) за 7.06.2003 г.).

Маадай-Кара, войдя в аил,
Сел на кошму у очага,
Жену печальную спросил:
«Ээй, ээй, Алтын-Тарга,
На теле мальчика примет
Каких-нибудь случайно нет!»

Ему ответила жена:
«Приметы есть, и не одна:
Между лопатками как раз,
Величиной с овечий глаз, -
Она сказала, - есть пятно,
Коричневатое оно.
Грудь золотая у него,
Зад у сына из серебра...»
«Пятно? А больше ничего?» -
Опять спросил Маадай-Кара.
«Еще - родился без пупка,
И черный камень у сына
Девятигранный был в руке,
Зажат с рожденья в кулаке.
Через два дня он «мать» сказал,
Крича - пеленки разорвал.
Через шесть дней «отец» сказал,
Пиная - люльку разломал.
Чтоб накормить его слегка,
Сто ведер надо молока.
Он на медвежьей шкуре спит,
Волвьей шкурою укрыт.
Ему я имя не дала -
Приезда твоего ждала».
Сидел, согнувшись, наш старик,
Молчал, как черная скала.
Луноподобный светлый лик
Скрывала тягостная мгла.
Понять супруга не могла:
Какое горестное зло
На сердце воина легло?
Пока Каан сидел суров,
Алыпы верные пришли,
Они упругих тальников
Зеленый ворох принесли.
Пока каан сидел суров,
Батыры верные пришли,
Пушистый ворох мягких мхов
К дворцу-аилу принесли.

Шагнув вперед старик-зайсан,
Сказал: «Ээй, родной каан,
На склоне голубой горы,
Затмившей звездные миры,
Под желтым светом многих лун -
Пасется огненный табун.
А в табуне из всех одна
Кобылка лучшая, она
Четырехуха и быстра,
И шерсть ее из серебра.
Есть жеребенок у нее,
Он пастухов не признает,
Всех кобылиц сосет подряд,
Не оставляя молока.
Как два костра, глаза горят
У бешеного стригунка.
Играя, он смертельно лих,
Прибил товарищей своих:
Шагнет - уложит пятерых,
Скакнет - задавит семерых.
Скажи, каан, что делать с ним -
Негодным стригунком шальным?»

Маадай-Кара хватает вдруг
Со ста зарубками свой лук,
Пускает меткую стрелу,
Стрела уносится во мглу,
И весь от выстрела Алтай
Гудит-дрожит из края в край...
А богатырская стрела
За сводами небес нашла
Под желтым светом полных лун
Огромный огненный табун.
И тонкокожие бока

Неугомонного сынка,
Кромсая плоть, ломая кость,
Стрела прорезала насквозь.
«О, на земле Маадай-Кара
Нашел я смерть», - стригун сказал,
Качнулся - шерсть из серебра -
И наземь, скорчившись, упал.

Маадай-Кара шагнул туда,
Где завершил свои года,
И, криком напугав табун,
Упал простреленный стригун.
Он к жеребенку подошел,
Достал железный нож-томрок
И брюхо-печень распорол,
И толстую кишку извлек,
Ушел, а мясо бросил там
Добычей воронам и псам.

Молозивом Алтын-Тарги
Кишку наполнил до краев;
Согнул тугие тальники
И люльку сплел из тальников;
Из мягких мхов, как облака, -
Подстилку сделал для сына.
Приделал к люльке он с углов
Ремни из шкур семи волов.
Чтобы сына запеленать,
Стал шкуры снежных барсов мять.
Он выбрал шкуры соболей -
Что попышней и потемней,
И бросил мягкие меха
Поверх расстеленного мха.
И вот - просторна и чиста -
На дол похожа люлька та.
Лежит подушка из бобра,
Как невысокая гора.

Алып взял сына своего,
На шкуры опустил его,
Кишку на локоть накрутил,
Рукою люльку обхватил,
Взошел на гору, что собой
Затмила поддень голубой.

Из черных глаз его жены
Обильно слезы потекли,
Как две реки - горьки, черны, -
Долину вмиг пересекли.
И молоко из двух грудей
В тоске обильно пролилось,
В два озера, зимы белей,
В долине светлой собралось...
В тень шелестящую берез
Маадай-Кара сына принес
И в тальниковой люльке там
Подвесил к четырем стволам.
Над люлькою, невысоко,
Приладил толстую кишку,
Чтобы стекало молоко -
За каплей капая в рот сынку.
Вонзил в березу нож-томрок,
Чтоб желобком из тростника
Животворящий чистый сок
Стекал по капле в рот сынка.

И так сказал алып седой:
«Если умрешь, сыночек мой,
Все ж не покинешь край родной,
А если суждено возрасти -
Проложишь новые пути,
Пройдешь поборником добра,
Народом будешь не забыт...
Пусть защитит тебя гора,
Береза-мать благословит.
Прожить достойней бедняком,
Чем быть у недруга рабом».
Так говорил алып седой,
Качая тяжко головой,
Стирали слезы старика
Боками в небе облака.
Погоревав, воитель встал,

С горы спускаясь, зашагал.
Остался на вершине сын,
В родной аил идет каан,
И видит он: траву долин
Укрыл не снег и не туман, -
Одна полна горячих слез,
Полна другая - молока.
Жена в печали: он унес,
Ни слова не сказав, сынка.
Дверь золотую отворил
Алып и так проговорил:
«Стой-подожди, старуха-мать,
Не надо плакать-горевать!
Зажги очаг, неси вина,
Наполни чашу до полна.
Пусть правит нашу землей
Великий той, прощальный той.

И не волнуйся за сынка,
Он там, где синь и облака,
Березой-матерью согрет,
Отцом-горой укрыт от бед.
Сынок единственный взрастет
И в наш аил пути найдет.
Не плачь, жена, зажги очаг.
Неумолимый близок враг.
Вари еду, неси вина.
К Алтаю катится война.
Ты знаешь, я за много лет
Немало одержал побед.
И вот теперь, когда я сед
И прежней силы в теле нет,
К нам, затмевая белый свет,
Свою орду ведет каан -
Кровавоглазый великан,
Отродье темноты и зла -
По имени Кара-Кула.
Пусть чаша горя велика,
Ее испить придется, мать,
Но будь спокойна за сынка -
Ему в неволе не бывать.
Быть лучше пешим бедняком,
Чем быть у недруга рабом...»

Вздохнула горестно жена,
Очнувшись, точно ото сна,
Несчастье в сердце погребла,
Огонь высокий разожгла.
Пар из котла густой валит,
Там мясо ста быков бурлит,
И варится в другом котле
Верблюдов сотня. На столе
В одном тепши - сто валухов,
Баранины - до облаков.

Батыров знатных и седых
Маадай-Кара созвал на той,
Красивых женщин молодых
Семь дней обносила аракой.
Веселье песен золотых
Печальный скрасило аил,
Пир на девятый день затих,
Маадай-Кара проговорил:

«Пусть это пир прощальный наш
И арака последних чаш
В тяжелый путь готовят нас,
Согреют краткий мирный час.
Я слаб, вы видите, и сед,
И прежней силы больше нет.
Узнал о старости моей
Зверь, пожирающий людей.
Злодей Кара-Кула каан -
Непобедимый великан.
Угонит он мой белый скот,
Народ в неволе уведет,
Но горе и позор тому,
Кто скажет злобному ему -
Где мой единственный сынок.
Младенец он, но дайте срок,
Коль суждено ему возрасти -
Отыщет к родичам пути!..»

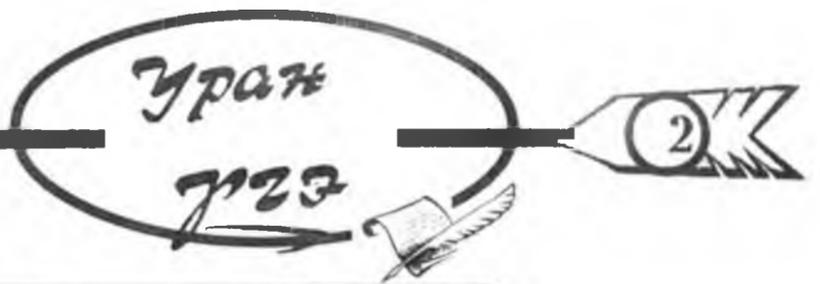
Прошло немного, много ль дней,
Был мирным синий небосвод...
Вдруг толпы плачущих людей,
Ревущий, мечущийся скот -
У стойбищ сбились. Крики, стон,
Вой ветра с четырех сторон!
На мир обрушился мороз,
Крошащий толстые стволы
Таежных кедров и берез,
В логах кипенье серой мглы.
Вершины Чеметен-Туу
Покрылись мглою кровавой,
Дождь, каменея на лету,
Ударил в бубен ледяной.
Застыл в полете солнца свет,
Окаменела синь реки,
Гранит горы Черет-Чемет
Промерз и треснул на куски.

Кукушкам золотым теперь
На тополе не куковать.
Двум черным беркутам теперь
Настало время клекотать.
Их клекот слышит весь Алтай
И черных псов тревожный лай.

Тут солнца красный лик исчез
Перед лицом Кара-Кула,
И желтый лик луны с небес
Пропал в дыханье скакуна.
Как волны, катится орда,
Глотая целые стада,
Кара-Кула ее ведет,
Его бездонный черный рот,
Как пропасть мрачная, открыт,
Как валуны - клыки торчат,
И ужасающе горит,
Налитый кровью, дикий взгляд.
Сжирая сотнями людей,
Завоевал немало стран
Всепоглощающий злодей,
Всепожирающий каан.
Алтайских шестидесят племен
Заставил горько плакать он.
Свободных семьдесят племен
Поставил на колени он.

Алея, кровь Кара-Кула
Еще на землю не текла,
Душа за все его года
Не прерывалась никогда.
Его могучая рука
Копьем пронзает облака.
Голубоватый меч горит,
Как снежные вершины гор,
Тяжелой кровью взгляд налит
Двух глаз - двух огненных озер.
Бездонный, точно пропасть, рот
Облеплен мясом и костями.
Как сто зверей каан орет
И правит черными людьми.

Исчадь темноты и зла,
Веда орду, Кара-Кула -

ДЭЛХЭЙН БЭЛИГЭЙ ДЭЭЖЭНЭЭ

Монголой элитэ уран шүлэгшэ ДУЛДУЙТЫН РАВЖАА (1803—1856)

Монголой олон зуун жэлэй түүхэ соёлой хүгжэлтын ябсада өөрын хуби нэмэри оруулхан, эрдэм мэдэсээрээ үндэр болбосоролтой улас үндэнтэйнэнгөө ерээдүйн хуби заяанай түлөө ханаагаа табижса, урагшаа үнэншэ зүдхэлтэй, онсо бэлштэй, абьяаслиг хүнүүдэй нэгэн уран шүлэгшэ, зүжэсг зохёолшо Дулдууйтын РАВЖАА болоно.

Тэрэ Харагшан гахай жэлдэ (1803) ядуу айл Дулдууйтын бүлэдэ түрөө нэн. Равжаа бага балиар наһанһаа ядуу зүдэрүү, үнэсэрэл хахасалгын зоболон үзэжэ, эсэгээ дахажса, гуйлга гуйжса, айл аймагаар тэнэжэ ябаа. Могой жэлдэ (1809) ламада шаби болобо. Долоо-найма наһатайдаа шүлэг, дуу зохёожо эхилээ. Арба гаран наһатайһаа эхилэн, Бадгар, Чойлин хийдүүдтэ хуужса, шойрын гүн ухаанда нураһан байна. Равжаа олон дасан хийдүүдээр шажанай ном шудалжса, үндэр санаартий болобошье, тэрэ үеын олонхи хутагта хубилгашуудтал юртэмсын амидаралһаа таһиржса, даяан бисалгалда нуугаагүй.

Харин тэрэ арад түмэнэй дунда амидаржса, олон тоото газар ороноор ияналжса ябаад, амидаралай хайн, муу тилыень бээрээ үзэһэн байна. Тиймхээ хүнэй, юртэмсын амидаралыг эсхэнхи үнэн харасаар харажса, зүрхэ сэдхэлэй гүн мэдэрэлээр ойлгожсо, хүнэй наһанда дүтэ, таарһан, шилээжэ мүнхэрхэн зохёолнуудыг бэшэһэн байна.

Урда сагта ноён хутагта Равжаагай зохёолон «Саарһан шубуун» зохёол болбол, монгол туургата арадуудай дунда ехэ үргэнөөр дэлгэрхэн байна. «Сагай жамые тодоруюлагша саарһан шубуун» хургаалта зохёол мүнөшье удха түгэлдэр, хүмүүжүүлхы үүргээ алдаагүй байһаар эхэдэ, алдуу болохогүйн мүн.

Ноён хутагта Равжаагай шийдхүүлхэн «Саарһан шубуун» хэтэ мүнхэдэ арад зоной дунда шийдэжэ ябахань болтогой!

Эрдэни ДУГАРОВ.

«САГАЙ ЖАМЫЕ ТОДОРУУЛАГША СААРҺАН ШУБУУН» ГЭЖЭ НУРГААЛ

Гурбан эрдэнидэ этигэмэй!
Хизаар заха газарай нэгэ хүн барас нарын 18-най хүни зүүдэлһининь: нэгэ хүн саарһан шубуун ниндхүүлжэ байба. Тэрэ үедэнь нэгэ хүн ерээд, ниндхэгшэ хүнһөө асууба:
- Энэ шубуун хэхэдэ бэлэн гү?
- Бэлэн, - гэжэ ниндхүүлэгшэ харюусаба.
- Баһа өөртөө юу хэхэдэ бэлэн бэ?
- Муу үйлэ хэхэдэ бэлэн, - гэбэ.
- Ямар юумэ үсөөн бэ?
- Өөрыгөө үмөөрөөгүй хүн үсөөн.
- Ямар юумэ олон бэ?
- Ханамжагүй муу заяатан олон.
- Яфчр юумэ муухай бэ?
- Мэдэхгүй муухай.
- Юун хайхан бэ?
- Паруул ухаан хайхан.
- Юун хоротой бэ?
- Үнөөтэй сэдхэл хоротой.
- Юун туһатай бэ?
- Пайхан сэдхэл туһатай.
- Юун худал бэ?
- Энэ наһан худал.
- Юун үнэн бэ?
- Гурбан эрдэни үнэн.
- Юун муу бэ?
- Хүнэй номгүй муу.
- Юун хайн бэ?
- Шэн зориг хайн, - гэбэ.
- Энэ сагай хүнэй жама ямар бэ? - гэжэ асуухадань:

- Ай, ай халаг, энэ сагай хүнэй ябадалыг ханаха тудам, юртэмсэтэй таарахын уяа шагтага таһаран, зүрхэнэй үбдэһэн энэ бэлэй: Бурхание тахнаар хуужа бэрхэшээнэ. Номыг соносоһоор хуужа хилбартана. Хубарагтай харилсаад, хуужа доройтоно. Өөрын бол, нохойш үмөөрэнэ, Бусадай бол, бурханиеш голоно. Баян бол, дайсанааш найрлуулна, Гуйранша бол, эхэ эсэгээш хооһодуулна. Олзотой бол, бээ ашаглуулна. Зориггүй бол, буянһааш зайлана. Дурлал, хулгайһандаш бахадана. Зохилдобол, адатайшыг нүхэсэнэ. Буруудал, дээдышье доромжолно. Хэрэгтэй бол, амарагааш һалатараа зобооно. Хэрэглэнгүй тангаригааш эбдэн, ханаа амар хууна.

Зүбшөөрбэл, хоб үгөөршыг болоно. Зүршэбэл, хаанай хуулиеш дабана.

Ай баһа,
Займ мэргэд номыг мэдэнэб гээд, алдар эринэ. Зарим ноёд эрхэ олоод, дайсанаа эзэмдэнэ. Зарим баяд эдэй түлөө өөрөө һүйдтэнэ. Зарим эрэ атаа заргаар зөөригэ барина. Зарим эмэ өөрын үнгэ шарайгаар зобоно.

Ай баһа,
Шаби хүн ламыг ойшооногүй. Хүбүүн эсэгын үгэ соносоногүй. Хүүхэн эхын хургаалаар ябанагүй. Шаби хүн ламаһаа үлүү ноёдыг хүндэлнэ. Хүбүүн зөөри нөөсөө үрин һалгаана. Хүүхэн эхэ эсэгэнэ үлүү эрыг үргэнэ. Залуун хүгшэнөө баһана. Хүгшэниинь залуугаа тооногүй.

Эдирхэгүүдын бэрхэшээл тэсэнэ. Муухагуудын далда орохоо хүсэнэ.

Ай баһа,
Үйлын үрине тооногүй. Номыг шалиг үгэдэл ханана. Үхэхые унтахын тэдыгээр ханана. Аршаание умданы тэдыгээр ханана. Сударыг мүнэн мэтэ хадагалнагүй. Пайн үгыг соносоһоор мартана. Муу үгыг зарлиг мэтэ зарлана. Абаха бол, уула мэтыг шамарлана. Үгэхэ бол, нэгэ мүнгэшыг харамлана. Сухалдабал, өөрөөш боожо үхэнэ. Нүхэсбэл, нүхэрэй түлөө байха мартана. Буяниг худалдаанай тэдыгээр хэрэглэнгүй. Хилэнсэтэ үйлэдөө аян соогоо абташана. Эгигһэн хүнһөө уурлабашье, халажа шаданагүй. Энэргшэ ламын дуудабашье зайлана. Газар үгышыг наа, жэл бүри будаа тарихаар ябана.

Сүлөөтэй байбашье, абаралын орондо мүргэхөө ябанагүй. Дээдын асуухада харюусанагүй. Амаратгаа асуунгүй шэбэнэнэ. Бусадай гэмые, намарай үүлэдтэл, элбэг үзэнэ. Өөрын гэмые тооһоной тэдыгээр шэнжэлнэгүй.

Дээдтэй зүршэнэ. Нүхэдтэй тэмсэнэ. Доорохиёо дарлана. Аргатайень абана, Аргагүйень алдана. Пайн хүн гансаардана, Шалнг хүн омогтой болоно. Олонтой шархадаа ярина, Гансаараа ябахадаа дуулана. Үнэн үгэтэн омогтоной тоодо ороно, Нялуун үгэтэн сээснэй хуудалда хууна. Эдэй эбдэрхэдэ хайрлана, Эбэй эбдэрхэдэ хайрланагүй. Палалсаад гасалдалдана, Ушаралдаад хууралсана. Хүнэй муу хэлэхээ айна, Пүнзөө зобооһоо айнагүй. Зобобашье, эдэбхэс мал эд хоёрто гаргана. Жаргабашье, шамдан этигэл уншахаа яаранагүй.

Ай баһа,
Туһын харюуда хоро хэхэ хүн олон. Ашын харюуе мэдэхэ хүн үсөөн. Хилэнсыг мэдэбшыг, хэхэ хүн олон. Номыг мэдэбшыг, бүтээхэ хүн үсөөн. Пүзэглэбшыг, зарлигыг абахагүйшүүл олон. Гэмтэниг үзэбшыг, хахасажа шадана хүн үсөөн. Зоболонгыг таннбашье, ойлгохогүй хүн олон. Жаргалангыг хүсэбшыг, хайн ябаха хүн үсөөн. Билдагуу үгэ хэлэбэл, баярлагшад олон. Өөрынгөө гэм хэлэхэдэ, гомдоошод үсөөн. Эрхилжэ муу үгөөр зугаалхад, халуугшад олон.

Энэржэ харамгүй хургабал, абагшад үсөөн. Ай баһа,
Адис абахын урда хайн муугаа харана. Эрдэм абахын урда гэм зэмээ шэнжэнэ. Албанда абахын урда шалгажа туршана.

Өөдөө гараһанай һүүлдэ юун гэхые туршана. Хүндэ үгэхын урда үгы гэжэ туршана. Хүнэйдэ ошохын урда хэн бииб гэжэ асууна. Пүзэглэхын хажуугаар хэжэг түрэнэ. Эрдэм эрхилхын хажуугаар гэм эрхилнэ. Түрэлтээ ушархын хажуугаар дайсание асууна. Амгаланые бүтээхын хажуугаар зоболон үүсхэнэ. Үнэн үгэ хэлэхтээ хамта худалаар шэмэнэ. Нэгэ зүб ябахатаа хамта буруу ябана. Ай баһа,
Харюугүй үгэлыг үгэнэгүй. Харагүй хайхан сэдхэлээр ябанагүй. Адхаг хэжэггүй амархан хуужа шаданагүй. Арга башагүйгөөр ябадал ябагданагүй. Юумэ бурихэлгүйгөөр албан бүтэнэгүй. Минн хуугаад, хургаалтай түлөө эд мал худалдагшад олон.

Үбдэжэ башамдахада, хайрлаха үргэгшэд үсөөн. Муу үйлэ үйлэдөөд, гэмшэдэггүйшүүл олон. Пайн ябадалаар ябаад, баярлаһан хүн үсөөн. Ай баһа,
Хүндэлэлгыг ямбаар дэмжэнэ. Еһыг албаар тулгална. Ехэ хүнтэй ушарбал, билдагуушалхыг бодоно. Энэй нүхэртэй ушарбал, үгээ дуулгахаа хүсэнэ. Энэ сагай олоной хэрэгтэ хамаатай Хүнэй зоболон гэбэл: Сагалмар ябабал, хүнэй гарта ороно. Хардажа ябабал, муу үйлэ арьбадана. Хэтэрхы ябабал, олонтой тааранагүй. Башатажа ябабал, номтой тааранагүй. Шанга хурса ябабал, үнөөтэн олон болоно. Дугай номхон хуубал, толгой дээрэ гарана. Дундуур зэргэ ябабал, тэнэг гэжэ гологшод олон. Гуйжа хэлэхэдэ, урмашана.

Шэрүүн хэлэхэдэ, дооротоно. Аргаар хэлэхэдэ, башатай болоно. Үнэн хэлэхэдэ, ойшоогоошогүй болоно. Худалаар хэлэбэл, хүндэгүй болоно. Олоноор зүбшэбэл, ханаагаа хэлэнгүй. Гансаараа шиндэбэл, зүрью болоно. Оромгүй загнабал, этигэмжэгүй болоно. Ойро хуубал, ябадалаа халана. Холо ябабал, орхигдооб гэжэ ханана. Болзоогүй ябабал, томоогүйдэ тоолоно. Олон үгэ хэлэбэл, салшаа гүүлэнэ. Дугай хуубал, ехэмсэгтэ бодоно. Хинажа хэлэбэл, харатай гэлсэнэ. Гэмтэниг гэмгүйдөө уршаг татана. Гэмгүйн гэмтэйгэ үмөөрнэ. Эблэрбэл - хардана. Хэрэлдэбэл - гомдоно. Ай баһа,
Хубидаа муу ябаха мүртөө бусадта эжээ үгэнэ. Хүнэй хүсөөр хайн ябаад, гэдэргээ таталдана. Хүнэй нэрээр ноюр олоод, тэрээндээ хүсэрхэнэ. Хүнэй юумээр баяжаад, элдэб бардамаар хэлэнэ. Дээрэ ябахада, атаархана. Дорю ябахада, доромжолно.

Энэ сагыг илгабарилагша ноёд: Эдигшэ түшэмэлнүүд, Харюу ханагша үгэлыгын эзэд, Юумэ бүхыдынь туйладаг арадһаа эхилэн, Юртэмсэ ба номой зүг удха хайхаралтай: Пуудалай түлөө олохо нэрэ. Эдинн түлөө номлохо ном.

Алдарай түлөө үйлэдэхэ буян. Үмэглэлэй түлөө шүтэхэ шбиннар. Муу ябадалыг өөрөө үйлэдөөд, Сагыг муу гэнэ. Арбан хара, табан забһаргүй,* Хизааргүй муу үйлэ ба Дүрбэн махабдын хорон* гэхэ мэтэ хорлол ба Найман зоболон* гэхэ мэтэ зоболон ба Хүн ба хүн бусын эрхэ гэхэ мэтыг Энэ юртэмсын али муу хэлэжэ хаана бараха бээ.

Тобшолбол:
Сансарын шорондо үйлөөр хаягдажа, Мунхагай харанхыг соо ташаяангыгаар ногтожо, Уурай мэсыг баряад, омогтоо шатажа, Атаа мээгээр самнажа, Гасалан зоболон, тэсшэгүй үбшэндэ нэрбүүлхэн Амитан бүгэдэ хөөрхы. Зориггүй энэ наһанай хабсагайн дотор Абаралай үнэн шагтага таһараад, Абаха гээхын нүдэгүй төөриһэн Амитан бүгэдэ хөөрхы. Уурлал, - дуу гарахагүй, Баярлал - олыг шашаха, Ехэхээ зүрхэсэхэ, Багада ехэрхэхэ Эшгүүриггүй амитан хөөрхы. Даарабал - хубсаһан, Халуудабал - һүүдэр гэжэ, Үлдэбэл - хоол, Ангабал - умдан гэжэ, Зүдэрбэл - нойрой хэрэгтэйе, Мүнөө - үглөөдэрэй ерэхыг Туйлахагүй сэдхэлтэн хөөрхы. Муу абьясаар нэрбэгдэжэ, Ухаанай муугаар хуларал, Аргаа барагшад хөөрхы. Тэсшэгүй бэрхэ муу заяанһаа гараад, Гайхамшаг амгалан хүнэй бээ олоод, Энэ мэтэ зоболонгой үйлын үри эдлэгшэ Амитан бүгэдэ дандаа хөөрхы гэнэб.

Тэрэ үедэ нүгөөдэ хүн баһа ингэжэ асууба:
- Ай, энэ мэтэ муу сагта Үнэниг ханагша хүн Ямараар ябаха болоно бэ? Ниндхэгшэ хүн харюусаба:
- Ай, нүхэрэй дээдэ сахимжа мүн болобол, Лама, эсэгэ, эхэ гурбан ашатанаа бү харда. Эрдэмэй дээдэ эб мүн болобол, Хилэнсэтэ нүхэртэй бү нүхэсэ. Ушараад хөөрэлдэдэг ёһо бии болобол, Хэмжээгүй үгэ бү хэлэ. Бурханһаа үлүү абарал үгы тула, Пүзэглөөд, татагалзал бү үйлэдэ. Номһоо үлүү эрдэмэй үгы тула, Пураад омогыг бү үүсхэ. Хубарагһаа үлүү үмэглэлэй үгы тула, Хүндэлөөд, гэм зэмэ бү хэ. Маниг хорлогшо нисваанис* мүн тула, Сэдхэлээ харууһалжа хориг таби гэнэб, Тэрэ хүн баһа ингэжэ асууба:
- Пургаалда хэрэгтэй хүн ямар бэ? Хэрэггүй хүниинь ямар бэ? Тийнхэдэнь ниндхэгшэ хүн харюусаба: Мэдэгшэгүй мунхаг, ухаагүй хүндэ хургаал хэрэггүй.

ЗАХИРГААНАЙ ГУЛВАА НЮТАГ СООГОО ТООСОО

Манай захиргаанай гулваа Б.Г.ЖИГЖИТОВ нютаг нютагууд соо, тосхонудай олон зон соо хэжэ байһан ажалтайгаа тоосоо хээ.

Мүн бээ дааһан захиргаанай толгойлогшод,

участково инспекторнууд, соёлой болон элүүрыс хамгаалгын түлөөлэгшэд зоной дунда хэһэн, ябуулжа байһан ажал тухайгаа тоосоо хээ.

Энэ суглаанууд дээрэ олон асуудалнууд шийдхэгдэһэн байна. Тийхэдэ районой

захиргаанай таһагуудай дутуу дунданууд элирэгдээ гээд, - районой захиргаанай гулваа Б.Г.Жигжитов ээлжээтэ районой соведэй зүблөөн дээрэ тэмдэглэһэн байна.

ЭРХИМ НУРАГША

«2003 оной оюутан» гэхэи республикын конкурсдо статистикын, экономикын, мэдээсэлэй колледжийн Яруунын районой Гүндий дунда хургуули дүүргэһэн Дари Цыденжанова хоёрдохон хуурида гаража, нютагаа болон багшанаараа суурхуулһан байна.

Пургуулида хуража ябахандаа, эрхим нурагшанарай нэгэн үетэн соогоо онсо шалгардаг

һэн. Журамтай, бээ даажа, олоннитын хэмжээнүүдтэ хабаадалсадаг бухгалтер-экономистын мэргэжэл шудалха гэхэн уг зорилгоо алдаагүй, шалгалтын үүлээр энэ колледждо дахинаа шалгалта барижа, хуралсалаа эхилээ һэн. Тэрэ саһаа хойшо Буряад Республикын Президентын шангай степенди дээрэ хурадаг юм. Жэл бүхэндэ хуралсалдаа амжалта туйлана.

«АЛТАН ГУУР НАХАНАЙ»

конкурс үнгэргэгдэбэ

Аймагай хуралсалай таһаг, залуушуулай таһаг районой редакциин хабаадалгатайгаар аймагай хургуулиин шабниарай дунда «Алтан гуурһан» гэхэн конкурс үнгэргэбэ. Аймагай найман хургуулиин эдир бэшэгшэд энэ конкурсдо хабаадалсаба. «Эрхим поэт» гэхэн номинацида Тэлэмбын хургуулиин юндэхэи классай хурагша Ульяна Белобродова илажа гараба.

Гэр бүлэ тухайгаа бэшэһэн «Эрхим репортер» гэхэн номинацида Ульдэргын хургуулиин Должима Цырендылыкова, Мужыхын хургуулиин Ольга Смолина гэгшэд шалгараа.

ИСКУССТВЫН ҮДЭРНҮҮД

Яруунын аймагта Хоца Намсаравай нэрэмжэтэ академическэ театрай бүлэг артистнууд айлшалан ержэ, аймаг дотор уулзалганууды үнгэргэжэ, Б-М.Пурбуевай «Эрьхэ наран» гэхэн жүжэг Иисэнгэ, Тулдуун, Улхасаа, Эгэтэ, Ульдэргэ

Социальна ажалда зорюулһан материал бэшэһэн Нархатын хоёрдохон дунда хургуулиин 10-дахи классай хурагша Дашин Цыренов илаба. Хүүгэдые хамгаалха асуудалда зорюулагдаһан материалаар Озернын хургуулиин Татьяна Доржиева онсо шалгарба.

«Эрхим журналист-патриот» гэхэн номинацида Тулдуунай хургуулиин Света Раднаева, Озернын Юлия Поваляева, Эгэтын-Адагай Норбо Нимаев гэгшэд эрхимүүд болобо.

Тус конкурсдо хабаадагшадта дипломууд болон мүнгэн шангууд барюулагдаа. Мүн баһа багшанартань баяр баясхалан хүргэгдэһэн байна.

нютагуудаар табижа, зоной сэдхэл ехээр баясуулаа. Тус жүжэг бэшэһэн драматург Бато-Мунко Пурбуевые, найруулан табиһан режиссер Цырен-Доржо Бальжановые, мүн гол рольнууды гүйсэдхэһэн артистнууды алыгаа ташан, нютаг бүхэндэ утгаа.

Мүн баһа эдэ үдэрнүүдые угтуулһан баярай үдэшэ үнгэргэгдэжэ, тайзан дээрэһээ районой гулваа Баин Гончикжамсуевич Жигжитов амаршалгын үгэ хэлэжэ, саашадаа ажалдаа амжалта туйлахыень хүсөө.

СҮМЭ БАРИГДАНА

2000 оной эхинһээ эхилээд, Нархата тосхон дээрэ ородой сүмэ бариха гэхэн шийдхэбэри абтаһан, мүн баһа энэ барилгын жасада мүнгэ оруулха гэхэн марафон үнгэргэгдэһэн байна.

Барилганы элдэбын шалтагаанһаа удаарбанье, мүнөө уень барилга яһалашье дүүрэхэ болоһон байна.

245 мянган түхэриг энэ барилгада ороһон юм, тээд мүнөө үшөө ехэ мүнгэн хэрэгтэй. Яруунынхид мүнгэ суглуулжа, сүмын барилгада тухалалсана.

Эндэ районой захиргаанай түлөөлэгшэд 2696 түхэриг суглуулжа, үльгэр жэшээ харуулба.

«ЗАНДАН ЖУУ» ДУГАНАЙ БАРИЛГА

Эндэ урда тээнэ баригдаһан «Зандан Жуу» шүтөөнэй дуган мүнөө сагай эрилтгэдэ таараагүй гэхэн шийдхэбэри гараһан байна.

Юундэб гэхэдэ, нэгдэхээр, досоонь байдаг температура дээшээ, доошоо боложо байхандаа, Зандан Жуу шүтөөнэй скульптурада таарахагүй байна. Хоёрдохоор, энэ дуган яаража баригдаһан дээрэһээ юм гү, али техническэ

мэргэжэлтэдэй гэмээр дутуу дундануудтай. Эндэ яаража олохон хэмжээнүүд абтана. Олон зон мүнгэ зөөриез оруулна. Районой захиргаанай гулваа Б.Г.Жигжитовэй үүсхэлээр районой эмхи зургаанууд үдэр үдэрэй салин Зандан Жуугай жасада оруулба. Мүн баһа нютаг нютагһаа табан хушуу мал оруулагдаһаар зандаа.

НЮТАГ НЮТАГАЙ СУГЛААНУУД

Жэл бүхэндэ нютаг нютагуудта үнгэргэгдэдэг суглаанууд дээрэ бээ дааһан захиргаануудай гулваанууд тоособо.

Эндэ мүн эмхи зургаанууды эрхилэгшэд хабаадаба. Юунэйшые боложо байгаа һаа, хажуу талаһаа

гэршэ боложо байхагүй гэжэ хүн бүхэн тосхон тухайгаа ханаагаа зобохо гэхэн уялгатай ябаха ёһотой гээд тэмдэглэбэ. Энэ суглаанай үүлээр тосхон бүхэндэ ариг сэбэр сахиха гэхэн хэмжээнүүд абтаба, нютаг бүхэн үйлсэнүүдээ сэбэрлэбэ.

САМПИЛОВАЙ 110 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Республикыннай элитэ уран зурааша Ц.Сампиловой түрһөөр 110 жэлэй ойдо зориулһан хэмжээнүүд Ярууна дотор ябуулагдажа эхилээ.

Тэдэнэй нэгэн Сампиловой нэрэмжэтэ музей дотор уран зураашын өөрын хэрэглэжэ байһан патефон, мүн баһа мольберт, шаржнууд, зуража дууһаагүй эскизүүд олоной анхарал хандуулна.

Социальскэ реализмын уран зохёолшодой үндэһэ хуури табиһан Хоца Намсаравай хани шүрхэ уран зураашын олон шарж, зураһан бүтээлнүүд олоной анхаралда онсо хуури эзэлнэ. Энэ ажалье нютагайны зурааша Буда Жана Дашиев харуулна.

Эдуард БУДАЕВ.

Хүндэтэ хэблэлэ чд! Хэжэнгын аймагай Гүбээ нютагта июниин 27-до ободо тахилгаи болохо. Тэндэ шийдэ субарга бодхоожо, субарга арамнайлаган болохонь. Энэ хэрэгтэ зорюулһан линиин жсахан шүлэг хэблэхыетнай гуйнаб.

Автор:

ГҮБЭЭ

Уужамхан Чисаанын,

талада

Үндэрхэн Гүбээ харагдана. Ухаанхан зүрхэнэйм обортс. Үнгэрхэн хэрэгүүд ханагдана.

Мунхан тахилтай Гүбээ. Маанадаа дахин уриба. Мунхан нангин шүтөөн. Манай зүрхэндэ хододоо.

Эльдин хонгор талада юм. Энхэрэн байдаг Гүбээ юм. Эжы, абын нютаг юм. Энэ манай дуран юм.

Субарга, субарга, субарга. Сайбар сагаан үнгэтэй. Наруул субарга манай ханаан бодолыем татана.

Гүбэйн оройдо нэбшээн. Гүүртын малнууд олон. Гүбээ нютаг найхан даа. Гүнзэгэй дуранай орон даа.

Дайнай ба ажалай ветеран ЦЫНГУЕВА Жамьяма Цыремпиловца энэ шүлэг зохёобо.

Соёлой һонин ЗУНАЙ ГАСТРОЛЬНУУД ТҮЛЭГ ДУНДАА

Арбан жэл шахуу боложо, зунай гастрольдо ерһэн бурдрамын академическэ театрай артистнууды хэжэнгынхид хаа-хаанагүй халуунаар угтана. Дэлгүүрэй шахардуу байдалһаа боложо, харагшадтаяа үнинэй уулзаагүй байһан бурдрамайхид Б-М.Пурбуевай «Эрьхэ наран» гэхэн жүжэг харуулжа байна.

Аргагүй найхан, шэнэ программатай «Бадма сэсэг» театрай артистнууд шэхэнэй шэмэг дуунуудаа, нюдэнэй хужар болоһон хатарнуудаа зорюулжа, хэжэнгынхиды баясуулаа.

«Ши - наһанайм талаанши» гэхэн дуунуудайнгаа шэнэ альбомтой тээмэндэ бэйлэгтэй дуушан Эрдэни Батсүх Хэжэнгын шагнагшадые танилсуулаа. Монголһоо Цэрэнхам басаганиинь ержэ, гоёор дуулаба.

Бэлигма ОРБОДОЕВА.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство

Генеральна директор - ахамад редактор А.ЛАНГАРХАЕВ.
Редактор Г.Х.ДАШЕЕВА.

РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: И.М.ЕГОРОВ, И.Б.ДАГБАЕВ (Буряад Республикын Правительство), Ф.П.БОТОВЕВА, Ц.Э.ДОРЖИЕВ (Буряад Республикын Арадай Хурал), Н.Д.НАМСАРАЕВ (генеральна директорэй 1-дхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшо), Т.В.САМБЯЛОВА (секретариалдыс хүтлэбэрлэгшэ-генеральна директорэй орлогшо), Д.Б.ГУРОДАРМАЕВА (редакторай орлогшо), Д.Д.ЭРДЫНИЕВА (харюуеалгата секретарь); таһагууды даагшад: В.Г.ГОМБОЕВА, Н.Д.БАДМАРИНЧИНОВ, Б.В.БАЛДАНОВ, А.А.ФАДЕЕВА, В.Д.ДАМДИНОВА.

Хэблэлэй байшанай телефонууд: генеральна директорэй-ахамад редакторай - 21-50-96, приёмнын - 21-54-54 (факс), ген. директорэй 1-дхи орлогшо - ахамад редакторай орлогшын - 21-68-08, ахамад редакторай орлогшонорой - 21-64-36, 21-33-61, секретариатай - 21-50-52; таһагууд: экономикын болон политикын - 21-63-86; соёлой болон түүхын - 21-60-21; «Морин хуур», «Вершины» журналнуудай редакци - 21-55-97; залуушуулай, оюутадай ажабайдалай болон олонитнын хүдэлмэрини, «Одон» журналай редакци - 21-54-93; мэдээсэлэй - 21-67-81, спортын - 21-54-93, рекламны - 21-62-62, коммерческэ ажалай - 21-55-97, компьютерна түбэй - 21-66-76, бухгалтерини - 21-23-67.

Редакцида ороһон материалнууд шүүмэслэгдэдэггүй, мүн авторнуудтань бусаагдадаггүй.

Тоонуудай, бодото баримтануудай, хүнэй, нютагай нэрнүүдэй бэйлэгые хизгайруулһан ушарта авторнуудынь харюуеалгатай. Редакциин ханааньса авторайхитай адли бэйлэ байжа магад.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хамтын хэһэг - 60090. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг - 17.00.

"Республиканска типографи" гэхэн ОАО-до бэлэн диапозитивүүдхээ газетэ 3360 хэһэгээр хэблэгдээ. Директорзыйнь телефон: 21-40-45. Б-0079-дхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай.